

משמר הסביבה

דבר המערכת

אנו שמחים להציג בפניכם גיליון נוסף של "משמר הסביבה". הגיליון כולל סקירה תקופתית של הפעילות הסביבתית בכנסת והינו פרי שיתוף הפעולה בין הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ו"חיים וסביבה - ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל.

בגיליון זה נסקור מהפעילות המתרחשת בכנסת בנושא התחבורה והסביבה ונביא ראיון קצר עם מנכ"ל ארגון "ישראל בשביל אופניים". כמו כן, נמשיך לדווח על התקדמות הדיונים בנושא רפורמת החקיקה בדיני התכנון והבניה. לבסוף, נציג סיכום קצר של אירועי יום הסביבה בכנסת, שהתקיים השנה ב-21 ביוני.

נשמח לשמוע את תגובותיכם והערותיכם ולקבל הצעות לנושאי כתיבה לגיליונות הבאים.

ניתן ליצור עמנו קשר בדוא"ל: galit.ofer@mail.biu.ac.il

משמר הסביבה נערך ע"י לילך מהודר ושיר שלום, תלמידות הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בהנחיית עו"ד גלית עופר, פרופ' אורן פרז, מר נאור ירושלמי והגב' מאיה קרבטרי.

חיים וסביבה - ארגון הגג של ארגוני הסביבה

בישראל

מנכ"ל: נאור ירושלמי

מנהלת קשרי ממשל: מאיה קרבטרי

פרטי קשר:

טלפון: 03-5602256

נחלת בנימין 85, תל-אביב

www.sviva.net

הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית,

הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר אילן

מנחי הקליניקה:

פרופ' אורן פרז

עו"ד גלית עופר

פרטי קשר:

טלפון: 03-5318814

רמת גן, 52900

www.envclinic.org.il

חקיקה בנושא תחבורה

בחרנו להרחיב בגיליון זה על דיונים וחקיקה שעסקו בנושא מערכת התחבורה בישראל, על רקע העיסוק הציבורי והתקשורתי בתחום בעת האחרונה. תחום התחבורה הינו בעל השלכות סביבתיות רבות, בפרט בכל הנוגע לצריכת דלקים על-ידי מגזר התחבורה, פליטת גזי חממה וזיהום אוויר. בעקבות הצטרפותה של ישראל לארגון ה-OECD לפני שנה, היא נדרשת לאמץ דרישות הארגון בכל הנוגע לעידוד השימוש בכלי תחבורה לא מזהמים כגון אופניים, עידוד התחבורה הציבורית וצמצום ההשפעה הסביבתית שלה. בגיליון זה נסקור ונפרט את הצעות החוק, החוקים ודיוני הוועדות שהתקיימו בכנסת בחודשים האחרונים בנושאי תחבורה וסביבה.

בתחילת חודש יולי, נכנס לתוקף הארגון מחדש של מערכת התחבורה הציבורית בגוש דן. לפי משרד התחבורה, מטרת השינוי היא לייעל את מערכת התחבורה הציבורית, למנוע כפילות מיותרת של קווים, להגביר את התדירות של הקווים, לשפר את הנגישות של הציבור לתחבורה הציבורית ולאחד את התעריפים ומערכות הכרטוס. טרם ניתן להעריך את הצלחתה של הרפורמה, אולם כבר בשלב זה היא זוכה הן לתמיכה והן להתנגדות מצד הציבור.

חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 98) (מידע על שירותי תחבורה ציבורית), התשע"א- 2010

תיקון זה התקבל במליאת הכנסת פה אחד בקריאה שנייה ושלישית, בתאריך 7.12.2010. התיקון, שיזמו חברי הכנסת שלי יחימוביץ, יריב לוין ונחמן שי, **קובע סטנדרטים מחייבים בכל הנוגע לפרסום מידע על שירותי התחבורה הציבורית – בתחנות הנסיעה ובמוקד המידע הטלפוני והמקוון.**

התיקון לחוק קובע כי יוקם מרכז מידע ארצי לתחבורה ציבורית שירכז נתונים מכלל המפעילים ויספק מידע לציבור באמצעות הטלפון, רשת האינטרנט והודעות טקסט, וזאת ללא עלות מיוחדת. כמו כן, קובעת הצעת החוק חובת הצבת מידע בדבר קווי התחבורה, מסלולם, שעות פעילותם ותדירותם בכל התחנות, ובנוסף קובעת קריטריונים להצבה מדורגת של שלטי מידע אלקטרוניים בתחנות ובהם מידע בזמן אמת. לשם הבטחת יישום החוק, נקבע, בין היתר, כי מפעיל שלא יעמוד בהוראות החוק לא יזכה לחידוש רישונו להפעלת קו השירות. שיפור נגישותו של הציבור למידע בדבר שירותי התחבורה הציבורית יקל ויעודד את השימוש בה, ויפחית את התלות של האזרח ברכב הפרטי.

לעיון בנוסח החוק שאושר בקריאה השנייה והשלישית [לחצו כאן](#).

הצעת חוק הקמת קרן לחלוקת הכנסות המדינה מהבלו על הדלק, התשע"א- 2011

הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת בתאריך 7.3.2011 על-ידי חברי הכנסת אילן גילאון, נינו אבסדזה, דב חנין,

רוחמה אברהם-בלילא, ניצן הורוביץ, אורי אורבך, נחמן שי, מרינה סולודקין ואיתן כבל.

מטרת הצעת החוק הינה להעביר את הכספים שהתקבלו ממס הבלו שמשלמים נהגים על הדלק, לטובת סבסוד, הקמה ופיתוח של תשתיות לתחבורה ציבורית. הצעת החוק תסייע בפיתוח התחבורה הציבורית ותעודד את השימוש בה ולצמצום השימוש בדלק לצרכי תחבורה.

לפי הצעת החוק, פיתוח התחבורה הציבורית יושג על-ידי הקמת קרן ייעודית, אשר בתחילת כל רבעון יופקד בה סכום השווה לסך תשלומי מס הבלו על הדלק שנגבו. כספים אלו ישמשו להקמת נתיבי תחבורה ציבורית, מסילות ברזל, הוספת קווי תחבורה ציבורית, שיפור איכות התחנות, סבסוד תחבורה ציבורית לאוכלוסיות נזקקות והנגשתה לבעלי מוגבלויות.

הצעת החוק נדחתה בוועדת השרים לענייני חקיקה, אך עם זאת נקבע כי הנושא יעלה בקרוב לדיון מקיף בוועדת הכספים של הכנסת.

לקריאת נוסח הצעת החוק [לחצו כאן](#).

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה

(פטור והנחה לקטינים בתשלום דמי נסיעה בתחבורה הציבורית), התשע"א-2010

הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת בתאריך 11.10.2010 על-ידי ח"כ יריב לוין ובתאריך 20.12.2010 על-ידי חברי הכנסת דב חנין וניצן הורוביץ. מטרת הצעת החוק היא לעודד את השימוש בתחבורה ציבורית באמצעות הוזלת מחיר הנסיעה עבור קטינים.

ההצעה תעגן בחקיקה ראשית את ההטבות להם זכאים כבר היום ילדים ובני נוער בעת נסיעה בתחבורה ציבורית, הטבות המעניקות יתרון לשימוש בתחבורה ציבורית כאמצעי תחבורה עבור בני נוער והורים עם ילדים, על-פני הסעתם ברכב הפרטי. בכך תסייע ההצעה בין היתר בהפחתת זיהום האוויר ופליטת גזי החממה הנוצרים כתוצאה משימוש שלא לצורך ברכבים פרטיים לצורך הסעת ילדים.

[לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.](#)

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 94) (חובת חבישת קסדה של בגיר בדרך בינעירונית, ברכיבה

תחרותית וברכיבה ספורטיבית), התש"ע-2010

הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת לראשונה בתאריך 1.4.2009 על-ידי ח"כ שלי יחימוביץ' ואוחדה עם הצעות דומות מאת חברי הכנסת דב חנין ואורית נוקד. ההצעה המאוחדת אושרה לקריאה ראשונה בכנסת בתאריך 9.2.2010. ועדת הכלכלה בראשות ח"כ כרמל שאמה-הכהן דנה בתאריך 7.2.2011 בהצעה זו על מנת להכינה לקריאות הבאות.

לפי הצעת חוק זו, רוכבי אופניים בגירים לא יחויבו לחבוש קסדה ברכיבה עירונית. ההצעה באה להפחית את הסירבול הכרוך בשימוש באופניים לצורכי היום-יום, וכפועל יוצא לעודד שימוש באופניים ולהפחית את השימוש בתחבורה ציבורית וברכבים פרטיים. רכיבה על אופניים בדרכים עירוניות מפחיתה את זיהום האוויר, את בעיית החניה ואת העומס בכבישים.

בשאלת בטיחות הרוכבים, טוענים יוזמי החוק כי הרוב המכריע של תאונות דרכים עם אופניים הכוללות נפגעים בנפש, מתרחש בדרכים בין-עירוניות. לכן מוצע כי בגירים מעל גיל 18 יחויבו בחבישת קסדה רק בדרכים בין-עירוניות, במהלך תחרויות או במהלך פעילות ספורטיבית.

[לקריאת נוסח הצעת החוק לחצו כאן.](#) לקריאת פרוטוקול הדיון בוועדה לחצו כאן.

דיון בנושא הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (עידוד תחבורה ציבורית), התשס"ט-2009

וועדת הכלכלה דנה בהצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (עידוד תחבורה ציבורית), שהוצעה לפני כשנתיים על ידי חברי הכנסת דב חנין, משה גפני וזבולון אורלב, ובנוסף על-ידי חברת הכנסת ליה שמטוב, לקראת הקריאה הראשונה במליאת הכנסת, בתאריך 7.3.2011 ו-30.5.2011.

מטרת הצעת החוק היא לבצע הסדרה כוללת של תחום התחבורה הציבורית, המתחשבת הן בשיקולים של נוחות השימוש, והן בשיקולים של בהפחתת עומסי תחבורה, זיהום אוויר ופליטת גזי חממה.

בהצעת החוק מוצע להחיל מנגנון דומה לזה שהוחל במסגרת תיקון 84 לפקודת התעבורה, שעבר כחלק מחוק אוויר נקי וקבע את שיטת שני השלבים. בשיטה זו הרשות המקומית אחראית על ביצוע החוק, ובמקרה שהיא אינה עושה זאת, משרד התחבורה אחראי לבצעו.

בדיוני הוועדה הדגישו יוזמי ההצעה כי מטרת הצעת החוק היא לעודד תחבורה ציבורית לא רק בקרב האוכלוסיה התלויה בה כאמצעי תחבורה בלעדי אלא גם בקרב אוכלוסיות המסתמכות כיום על שימוש ברכב הפרטי, על-ידי קביעת הסדרים שיהפכו את השימוש בה לעדיפה עבור הנוסע.

בדיון האחרון הודיע נציג משרד התחבורה על כוונת המשרד לסייע בעידוד הנסיעה בתחבורה הציבורית על ידי מתן הנחות במחירי הנסיעה לציבור הסטודנטים, אשר מהווה רכיב נכבד מציבור נוסעי האוטובוסים והרכבות. הוחלט כי משנת הלימודים הבאה, גם סטודנטים הלומדים במכללות להנדסה ובבתי הספר לאומנות, ייהנו מהנחת סטודנט בתחבורה הציבורית.

הועדה לא השלימה את הדיון בהצעת החוק והוא ימשיך בישיבה הבאה.

לקריאת פרוטוקול הוועדה מתאריך 7.3 לחצו כאן.

לקריאת ההודעה לעיתונות שפרסמה הוועדה מתאריך 30.5 לחצו כאן.

ראיון עם יותם אביזוהר, מנכ"ל עמותת

"ישראל בשביל אופניים"

מהי עמדת "ישראל בשביל אופניים" בנושא החקיקה האחרונה בתחום התחבורה?

העמותה תומכת בהצעת החוק של חה"כ יחימוביץ' וחנין בעניין ביטול חובת חבישת קסדה לבגירים בדרכים עירוניות, הצעה המעודדת כמובן את השימוש באופניים, זאת מתוך תקווה להפחית את השימוש בכלי רכב פרטיים. יזמנו את הצעת החוק לעידוד השימוש בתחבורה אופניים לפני כשלוש שנים אך הדיון מתנהל בעצלתיים בגלל הברוקרטיה והקושי להגיע להסכמות עם משרדי הממשלה השונים (לגבי היבטים שונים של הצעת החוק).

איזו חקיקה לדעתך צריכה הכנסת לקדם בתחום התחבורה בשנים הקרובות?

היינו רוצים לראות את הקישוריות בין התחבורה הציבורית לאופניים, כגון האפשרות להעלות אופניים לרכבות ולאוטובוסים עירוניים ע"י מנשאים או "מזלגות" כפי שמקובל בעולם, מקומות חניה לאופניים, ועוד.

האם יש נושא שעמותת "ישראל בשביל אופניים" פועלת לקדמו בימים אלו, וטרם עלה על שלחן הדיונים?

בשנים האחרונות אנו מעורבים בקידום תקן חניה חדש לאופניים. תקן זה זכה לתמיכת המועצה לתכנון ובניה, ואף שר הפנים עיין וחתם עליו. עיריית ב"ב הייתה מוטרדת מן העניין בשל הפגיעה במיזם מסחרי בעיר, ולכן פנתה לשר הפנים שחזר בו מחתימתו. להבנתנו אין אפשרות לחזור מן החתימה והעניין כרגע בבירור משפטי.

מהי עמדת "ישראל בשביל אופניים" ביחס לרפורמה בתחבורה הציבורית בגוש דן?

עמותת "ישראל בשביל אופניים" הינה בעד כל רפורמה בתחבורה. כל שינוי אשר נעשה על מנת להפחית את השימוש בכלי רכב פרטיים וכמה שפחות מזהמים הינו מבורך. בשל ה"בלאגן" שנוצר בעקבות שינויים בקווי האוטובוסים נראה כי רבים החלו להשתמש באופניים.

דיוני הרפורמה בחוק תכנון ובנייה

הועדה המשותפת לפנים והגנת הסביבה וועדת הכלכלה הדנה בהצעת חוק התכנון והבניה, התש"ע-2010, ממשיכה לקיים דיונים בנושא.

במהלך חודש יוני עסקה הועדה בפרק ג' של הצעת החוק ודנה בסעיפים העוסקים בתכניות המתאר הארציות ובשטחים הפתוחים. דיון נרחב נגע להצעה לבטל את התכניות המחוזיות ולשלבן בתכניות הארציות, על-מנת להימנע מחפיפה בין הנושאים שמטופלים בתוכניות המתאר הארציות הרבות ובין הנושאים שמטופלים בתכניות המחוזיות. לכן הוצע ליישם תכנית כוללת שתרכז את התכניות.

כמו כן, דנה הועדה במנגנוני הגנה על השטחים הפתוחים, שיש להם תרומה חשובה לאיכות החיים והסביבה, היום ובעתיד. אחד השינויים המשמעותיים המוצעים בחוק החדש הוא ביטול הוועדה לשמירה על קרקע חקלאית ושטחים פתוחים, המשמשת כאחד המנגנונים החשובים להגנה על השטחים הפתוחים. ארגוני הסביבה טענו כי

הצעת החוק בניסוחה הנוכחי אינה מציעה הגנה חלופית מספקת לשטחים הפתוחים והציעו להקים ועדת משנה של הוועדה הארצית אשר תפקח על השטחים הפתוחים ותהווה חלופה לוועדה שבוטלה. בעקבות התחלפות יו"ר הוועדה, וכניסתו לתפקיד של ח"כ אמנון כהן במקום ח"כ דוד אזולאי, להכפיל את שעות הדיון בהצעת החוק בכל שבוע על-מנת לזרז את השלמתה.

בשבועות האחרונים הפסיקה הוועדה את הדיונים הרגילים כדי לדיון בהצעת חוק הליכי תכנון ובנייה להאצת הבנייה למגורים (הוראת שעה), התשע"א-2011". החוק קובע את הקמתן של ועדות מחוזיות לאישור בוק של תכנית בינוי נרחבות לדיור (תכניות של 200 יח"ד ומעלה). החוק קובע פרקי זמן קצרים להפקדה, דיון, אישור והגשת התנגדויות לתכניות, ומאפשר לאשר אותן גם אם הן סותרות תכניות קיימות שאושרו בהליך התכנון הרגיל. החוק מבטל את זכות הערר לועדות המחוזיות ולמועצה הארצית, ותחת זאת מקים ועדת משנה של המועצה הארצית שתדון בכל סוגי הערר ותהווה סמכות מחליטה סופית. עוד קובע החוק כי תכניות שאושרו בהליך זה תהיינה מחויבות בהתחלת בנייה תוך 3.5 שנים מאישורן, או שיבוטלו.

עוד קובע החוק הליך ייחודי: במידה שהועדות אינן מקבלות החלטה לגבי תכנית בפרקי הזמן הקצרים הקבועים בחוק, מוקמת ועדה חלופית בראשות נציג ראש הממשלה שתמשיך בקידומה, מצב שעלול ליצור סרבול, כפל סמכויות ואי-בהירות. בנוסף, נקבע כי היתרי הבנייה מכוח תכניות אלה יינתנו על-ידי הוועדה המקומית, אולם אם זו דוחה את הבקשה, רשאי היזם לפנות לועדת ערר של המועצה הארצית, המקבלת באופן כמעט אוטומטי את כל סמכויות הוועדה המקומית בעניין זה.

תוקף החוק נקבע מראש לתקופה של שנה וחצי, עם אפשרות הארכה ל-8 חודשים נוספים, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

ארגוני הסביבה שהתנגדו להצעת החוק הביעו חשש כי הוא יביא לתכנון מהיר ובלתי אחראי, שיביא להקמת דירות יוקרה ללא הבטחת דיור להשכרה ודיור בר השגה, ללא התייעצות עם הציבור והשלטון המקומי וללא הגנה על השטחים הפתוחים.

יום הסביבה בכנסת 2011

כנסת ישראל ציינה ביום ג' 21.6 את יום הסביבה הבינלאומי, בסמוך לתאריך הרשמי החל ב-5.6. "יום הסביבה בכנסת" צוין זו השנה החמישית ברציפות. אירועי יום הסביבה הופקו על-ידי ארגון "חיים וסביבה" בשיתוף פעולה הדוק עם השדולה הסביבתית-חברתית בכנסת, בראשות ח"כ דב חנין וח"כ ניצן הורוביץ.

במסגרת אירועי היום, התקיימו דיונים סביבתיים במגוון נושאים בועדות הכנסת, בשדולה הסביבתית ובמליאת הכנסת. ארגוני הסביבה השתתפו בכל הדיונים בועדות ובשדולה, נפגשו עם חברי כנסת והציגו את עמדותיהם בנושאים שעלו לדיון. מאות פעילי סביבה מעשרות ארגונים הגיעו לכנסת, ולצידם השתתפו בדיונים נציגים של חברות, גורמים ציבוריים, משרדי ממשלה ורשויות מקומיות.

ועדת הכלכלה דנה בנושא מכסות ורשיונות לייצור מתקנים לאנרגיה סולארית, בדיון סוער בו השתתפו כ-120 אנשים. **ועדת המדע והטכנולוגיה** קיימה דיון ראשון מסוגו בתכנית הלאומית למגוון ביולוגי בישראל. **ועדת העבודה, הרווחה והבריאות** דנה בסכנות לבריאות כתוצאה משימוש במכשירים טלפון ניידים, בעקבות הודעת ארגון הבריאות העולמי כי השימוש במכשירי טלפון ניידים עלול להגביר את הסיכוי לחלות בסרטן. **ועדת הכספים** דנה בקידום תחבורה ציבורית בישראל ואישרה הוועדה העברה של 350 מיליון ש"ח לצורך מימון תכניות של הפרדת פסולת ברשויות המקומיות. **ועדת הפנים והגנת הסביבה** אישרה את תקנות מניעת זיהום היס ממקורות יבשתיים ואת תקנות המים (מניעת זיהום מים) (מערכת להולכת שפכים). במקביל המשך הדיון בוועדה המשותפת פנים-כלכלה בנושא הרפורמה בתכנון ובנייה.

השדולה הסביבתית-חברתית בראשות ח"כ דב חנין וח"כ ניצן הורוביץ קיימה דיון מיוחד בנושא "משאבי הטבע של ישראל – שאלות של טיפול וחלוקה", בהשתתפות ראשי הארגונים הסביבתיים וכמאה פעילי ארגונים סביבתיים.

מליאת הכנסת קיימה דיונים בנושאים סביבתיים, והשר להגנת הסביבה השיב לשאלות של חברי כנסת. כמו כן, אישרה מליאת הכנסת בקריאה הטרומית את הצעת החוק למרשם לאומי לשחרור כימיקלים לסביבה של חברי הכנסת דב חנין, משה גפני, דוד אזולאי, אמנון כהן, רחל אדטו, איתן כבל, אברהם צרצור וניצן הורוביץ, ואשר הוכנה על-ידי ארגון אדם טבע ודין.

לחצו [כאן](#) לקריאת סיכום אירועי היום באתר חיים וסביבה.

לחצו [כאן](#) לקריאת פרוטוקול הדיון במליאה.

לחצו [כאן](#) לקריאת נוסח הצעת החוק.